

2.2.2 Súd lorda kancelára ako hlavný súd práva ekvity

V rokoch 1350 - 1450 rozhodovacia činnosť lorda najvyššieho kancelára viedla k položeniu základov pododvetvia anglosaského práva, ktoré nazývame právo ekvity, resp. menej presne kancelárskym právom (*law of equity*).¹⁴⁵ Podobne ako stáročia predtým v antickom Ríme charakterizoval Marcianus honorárne (prétorské právo) ako živý hlas rímskeho civilného práva,¹⁴⁶ aj právo ekvity nemalo nikdy za cieľ či úlohu rigidné *common law* derogovať, ale ho len doplniť a upraviť jeho pôsobenie.¹⁴⁷ Súd ekvity nemal právomoc zrušiť rozsudok súdu *common law*, a teda voči nemu tiež pôsobila prekážka *res iudicata*. Súd ekvity uplatnil svoju právomoc počas prebiehajúceho konania pred súdom *common law* tak, že na návrh žalovaného vydal žalobcovi príkaz (tzv. *common injunction*), aby ukončil konania pred súdom *common law* a žaloval žalovaného pred súdom ekvity. V prípade, ak už bol rozsudok súdom *common law* vydaný, súd ekvity mal právomoc zastaviť jeho vykonanie taktiež pomocou *common injunction* uložením povinnosti žalobcovi. Ak by žalobca *common injunction* nerešpektoval, mohol byť uväznený za pohrdanie súdom. Konania pred oboma súdmi nemohli prebiehať simultánne a už v 16. storočí bolo ustálené, že prostriedky právnej ochrany podľa *common law* a ekvity majú konzumpčný účinok. Ak by žalobca žaloval v tej istej veci naraz pred súdom *common law*, ako aj pred súdom ekvity, súd ekvity by svoje konanie zastavil, aby zabránil nekonzistentnému rozhodovaniu a šikanovaniu žalovaného.¹⁴⁸

Právo ekvity na rozdiel od *common law* nevytváralo samostatný, komplexný a vnútorne uzavretý systém. Právo ekvity poskytlo ochranu v rozličných prípadoch - napríklad umožňovalo zrušenie zmluvy, ak bola zmluva uzatvorená pod pečatou následkom podvodu, zaväzovalo žalovaného k určitému konaniu

¹⁴⁵ Preklad *law of equity* ako kancelárske právo nepokladáme za výstižný z dôvodu, že počas historického vývoja sa vyvinuli aj iné sudy ekvity, ako bol súd lorda kancelára. Jeden z troch najvyšších súdov *common law* - Súd šachovej siene (*Court of Exchequer*) mal tiež oddelenie ekvity a počas vlády Olivera Cromwella rozšíril svoju jurisdikciu na všetky civilné spory bez ohľadu na to, či sa týkali fiškálnych sporov alebo nie. Okrem toho, každý anglický súd zriadený od 15. storočia používal procesné pravidla súdov ekvity a nie proces založený na writoch (napr. *Court of Requests* pre bagatelné peňažné spory, regionálne sudy *Council in the North* a *Council in the Marches of Wales*, feudálny *Court of Wards and Liveries*, ako aj neslávne známy *Court of Star Chamber* zrušený v roku 1641). K tomu pozri BRYSON, W. *Cases Concerning Equity and the Courts of Equity 1550 - 1660. Zväzok 1*. Londýn : Selden Society, 2001, s. li - lii.

¹⁴⁶ D. 1.1.8. Marcianus 1 inst. „*Nam et ipsum ius honorarium viva vox est iuris civilis.*“

¹⁴⁷ Obdobne aj podľa Papiniána prétorské právo je právo, čo zaviedli prétori na všeobecný úžitok s cieľom civilné právo podporiť, doplniť alebo opraviť. D. 1.1.7.1. Papinianus 2 def.: „*Ius praetorium est, quod praetores introduxerunt adiuvandi vel supplendi vel corrigendi iuris civilis gratia propter utilitatem publicam. Quod et honorarium dicitur ad honorem praetorum sic nominatum.*“

¹⁴⁸ BRYSON, W. *Cases Concerning Equity and the Courts of Equity 1550 - 1660. Zväzok 1*. Londýn : Selden Society, 2001, s. xxxix.

spočívajúcom v niečom inom, ako v zaplatení určitej sumy alebo odovzdaní držby veci (tzv. *specific performance*), zaväzovalo žalovaného k odstráneniu hroziacej škody alebo zdržaniu sa konania, ktoré by žalobcovi spôsobilo škodu, ochraňovalo záujmy beneficiára pri zmluve o truste, poskytovalo záložnému dlžníkovi možnosť dodatočného plnenia pri nesplatení sumy zaistenej hypotékou (*equity of redemption*), modifikovalo dary a trusty, ak úmysel darcu alebo zriaďovateľa trustu v príslušnej listine bol alebo sa stal protiprávnym (*cy-près*), odopieralo plnenie zo zmluvy s extrémnym nepomerom hodnoty plnení, zakladalo vnútorné regresné nároky pri solidárnych záväzkoch atď. Spoločným menovateľom týchto prípadov bolo len to, že writy, ktorými boli procesne a hmotnoprávne viazané sudy *common law*, neposkytovali adekvátnu ochranu v týchto prípadoch, aj keď by poskytnutie, resp. odopretie právnej ochrany bolo všeobecne považované za spravodlivé (napr. pre zlý úmysel žalobcu).

Cieľ ekvity poskytnúť spravodlivosť v prípadoch, keď to rigidné *common law* zviazané formálnymi žalobami nebolo schopné urobiť, je aj etymologickým základom samotného pomenovania tohto odvetvia (z lat. *aequitas* spravodlivosť). Spravodlivosť je však v práve mimoriadne neurčitý pojem podliehajúci rôznym interpretáciám, čo narúša jeden z kľúčových pilierov každého rozvinutého právneho systému - právnej istoty. Z tohto dôvodu je zrejmé, že lordi kancelári aj pri adjudikácii sporov museli vychádzať z určitých princípov spravodlivosti, na základe ktorých rozhodovali jednotlivé prípady. Tieto prípady boli v počiatočných štádiách vývoja práva ekvity odvodené najmä z *iuris commune*, t. j. recipovaného rímskeho a kánonického práva. Väčšina lordov kancelárov bola až do roku 1529 klerikmi,¹⁴⁹ pričom vo formatívnom období ekvity v rokoch 1380 - 1488 bol každý lord kancelár klerikom. Okrem toho, 12 (neskôr 6) úradníkov (*clerks de prima forma* a asistentov lorda kancelára (*Masters of the Chancery*) boli podľa anglického diplomata, akademika a poslanca sira Thomasa Smitha (1513 - 1577) pomocníkmi na súde na účely preukázania, čo je spravodlivosť civilného práva a čo je svedomie (*are assistants in the Court to show what is equity of the Civil law, and what is Conscience*).¹⁵⁰ Asistenti lorda kancelára boli navyše podľa Smitha väčšinou doktormi civilného práva.¹⁵¹ Iný autor uvádza, že väčšina bola tvorená mužmi ovládajúcimi civilné (rímske) a kánonické právo, aby rozhodnutia lorda

¹⁴⁹ V roku 1529 bol odvolaný kráľom Henrichom VIII. Thomas, kardinál Wolsey (1473 - 1530) najmä pre jeho neschopnosť dosiahnuť anuláciu kráľovho manželstva s Katarínou Aragóňskou. Na jeho miesto bol menovaný sir Thomas More (1478 - 1535), ktorý bol prvým laickým kancelárom od roku 1454. Po Morovom menovaní bola väčšina neskorších lordov kancelárov, až na niektoré výnimky počas vlády kráľovnej Márie I., laici a nie klerici.

¹⁵⁰ SMITH, T. *De republica Anglorum; a discourse on the Commonwealth of England*. Cambridge : Cambridge University Press, 1906, s. 155.

¹⁵¹ Tamže, s. 154.

kancelára boli v súlade so spravodlivosťou, *iure gentium* a právom iných štátov.¹⁵² Aj v neskorších obdobiach, keď úrad lorda kancelára zastávali prevažne laici a nie klerici, ostal vplyv *iuris commune* silný. Za vlády Karola I. (1625 - 1649) bolo nariadené, že polovica vedúcich kancelárie majú byť civilní právnici a len títo majú slúžiť v nižšom súde ekvity *Court of Requests*.¹⁵³

Vplyv rímskeho a kánonického práva sa prejavil aj v podobe procesu aplikovanom na súdoch ekvity. Na rozdiel od súdov *common law* nebolo potrebné na začatie konania podať formálnu žalobu (*writ*), ale mohla byť obdobne, ako je tomu v modernom práve, podaná žaloba bez použitia fixne stanovenej štruktúry (*bill*). Z právnoteoretického hľadiska to bolo vysvetlené tým, že poddaný sa môže na Korunu obdobne, ako aj na iné orgány (ako napr. parlament alebo kráľovská rada) obrátiť jednoduchou petíciou, teda prostredníctvom *bill*. Lord kancelár mal následne založenú právomoc na základe všeobecnej delegácie právomoci od Koruny a na rozdiel od súdov *common law* nemusela byť jeho právomoc založená pre každý prípad osobitne vo forme writu. *Bill* teda nemal predpísanú formu a z obsahového hľadiska vymedzoval voľne formulovaný opis skutkových okolností, na základe ktorých žalobca žiadal od kancelára právnu nápravu.

Bill taktiež obsahoval podobne ako moderné žaloby aj žalobný petit, v ktorom žalobca žiadal o uloženie povinnosti žalovanému dostaviť sa pred súd a vyjadriť sa k žalobe pod hrozbou trestu (*subpoena*), prípadne predviesť určitú osobu, uložiť zákaz určitej činnosti (*injunction*), zložiť zábezpeku alebo len poskytnúť prostriedok právnej ochrany (*relief*) vo všeobecnosti.¹⁵⁴ Na zamedzenie zneužitia súdov ekvity šikanóznymi žalobcami bola zákonom z čias vlády Henricha VI. (15 Hen. VI c. 4) uložená žalobcovi povinnosť zložiť súdnu kauciu na odškodnenie žalovaného v prípade, ak sa nepreukáže tvrdenia v žalobe. Osobná prítomnosť strán sa v zásade vyžadovala a možnosť zastúpenia v neprítomnosti strany sa pôvodne pripúšťala len v odôvodnených prípadoch (napr. vysoký vek). V prípade, že sa žalovaný nedostavil pred Súd lorda kancelára v čase stanovenom v rozkaze (*subpoena*) alebo nepodal žiadosť o predĺženie tejto lehoty v rannom štádiu vývoja ekvity, bol vydaný rozkaz príslušnému šerifovi grófstva siahnúť na majetok žalovaného a v neskoršom štádiu vývoja, dokonca, vydaný príkaz žalovaného uväzniť v notoricky známej väznici Fleet.

¹⁵² „So may they bee alsoe informed by the masters of the chancery (of which the greatest number have alwaies bene chosen men skillfull in the civil and canon lawes) in lawes that they shall make touchinge forraine matters, whowe the same shall accord with equitie, jus gentium, and the lawes of other nations.“ HARGRAVE, F. A *Collection of Tracts Relative to the Law of England: From Manuscripts*. Dublin : E. Lynchs et al., 1787, s. 309.

¹⁵³ SCRUTTON, T. *The Influence of the Roman Law on the Law of England*. Cambridge : Cambridge University Press, 1885, s. 154.

¹⁵⁴ SPENCE, G. *The Equitable Jurisdiction of the Court of Chancery*. Zv. I. Londýn : Stevens and Norton, 1846, s. 268.

Žalovaný v prípade, že sa dostavil pred súd, podal žalobnú odpoveď (*answer*). V žalobnej odpovedi žalovaný na úvod väčšinou uvádzal, že prostriedky právnej ochrany poskytnuté iným súdom sú dostatočné, ale napriek tomu odpovedá na žalobu. Odpovedal väčšinou tak, že vo všeobecnosti poprel pravdivosť skutkových tvrdení uvedených v žalobe (*general traverse*) a navrhol dôkazy vyvracajúce skutočnosti tvrdené v žalobe, prípadne poukázal na to, že v žalobe nie je z právneho hľadiska uplatnený žalovateľný nárok (*demurrer*). Na žalobnú odpoveď mohol žalobca reagovať replikou (*replication*), na repliku žalovaný zase duplikou (*rejoinder*) atď. Žalovaný taktiež mohol uplatniť protinárok voči žalobcovi (*cross bill*). Na rozdiel od súdov *common law* sa napriek rôznym snahám nemuseli jednotlivé procesné úkony predniesť formálne (*pleading*) a mohli byť voľne formulované. Vo fáze samotného dokazovania mohol sudca ekvity nariadiť iným osobám (napr. sudcom *common law* alebo biskupom) vykonať určitý dôkaz a doručiť súdu ekvity písomný záznam o tom alebo vykonať dôkaz sám. Predloženie listinných dôkazov aj od tretích osôb bolo zabezpečené prostredníctvom *subpoena duces tecum*, ktorú aj dnešné súdy, napríklad v USA, používajú.¹⁵⁵

Prípady na Súde lorda kancelára prejednávali výlučne prísediaci pri lordovi kancelárovi a nemali na rozdiel od súdov *common law* poroty. Títo boli väčšinou vedúci kancelárie (*Masters in Chancery*), ktorí, ako už bolo uvedené, disponovali dobrými vedomosťami o civilnom a kánonickom práve, a niekedy aj sudcovia a seržanti *common law*,¹⁵⁶ ak lord kancelár potreboval na posúdenie určitej otázky výklad *common law*. Verdikt súdu zaznamenával osobitný zapisovateľ (*registrar*). Rozsudky súdov ekvity boli v porovnaní s rozsudkami súdov *common law* oveľa variabilnejšie vo vzťahu k povinnostiam uložených žalovaným, keďže neboli zviazané na rozdiel od súdov *common law* writmi. S postupným vývojom písomných správ o prípadoch rozhodnutých na súdoch ekvity začali lordi kancelári čoraz viac prihliadať na rozhodnutia svojich predchodcov, čo nesporne prispievalo k právnej istote, ale zároveň znižovalo flexibilitu rozhodovania. Možnosti voľnej diskrečnej úvahy neskorších lordov kancelárov boli stále obmedzenejšie a právo ekvity prestávalo byť závislé od toho, čo konkrétny lord kancelár považoval za dobré a spravodlivé. Už v roku 1676 v prípade *Cook proti Fountain* lord kancelár Nottingham judikoval, že Súd lorda kancelára nerozhoduje podľa svedomia *naturalis et interna*, ale svedomia *civilis et politica*, t. j. civilného svedomia anglického

¹⁵⁵ Práve tento typ *subpoeny* bol procesným inštitútom, prostredníctvom ktorého žiadal federálny súd Richarda Nixona o vydanie jeho nahrávok uskutočnených v Oválnej pracovni Bieleho domu v rámci vyšetrovania aféry Watergate, čo napokon viedlo k známej Nixonovej rezignácii.

¹⁵⁶ Seržanti práva (*serjeants - at - law*) boli elitnou triedou advokátov praktizujúcich pred súdmi *common law*. Bližšie sa o nich budeme zmieňovať v nasledujúcej kapitole.

právneho systému (*civic conscience of the English legal system*).¹⁵⁷ Tento objektívny štandard svedomia adjudikujúceho orgánu a objektívny štandard spravodlivosti nakoniec viedli k stavu, že v 19. storočí boli súde ekvity pevne viazané precedenismi a oveľa menej flexibilné ako v 15. a 16. storočí.

Rozsudok súdu ekvity nemohol formálne zrušiť rozsudok súdu *common law*, lebo Súd lorda kancelára nebol vo vzťahu k nim odvolacou inštanciou. Na výkon svojho rozhodnutia nemohol lord kancelár teda zrušiť nárok priznaný súdom *common law*, ale len použiť prostriedky donútenia vo vzťahu k takto oprávnenej osobe. To je niekedy vyjadrené aj právnou maximou, že ekvita nekoná *in rem* (vo vzťahu k právam priznaným *common law*), ale *in personam*.¹⁵⁸ Prostriedkom donútenia bolo vo väčšine prípadov uväznenie osoby vo väznici Fleet, v ktorej uväznené osoby disponovali väčšou alebo menšou mierou osobnej slobody (vrátane púť). Ak rozsudok súdu ekvity priznal žalobcovi právo na určitý pozemok, mohol prikázať priamo putujúcim sudcom, aby uviedli žalobcu do držby pozemku a príslušnému šerifovi, aby poskytol pritom sudcom plnú asistenciu a aby zároveň zaistil osoby, ktoré nerešpektovali rozsudok súdu ekvity. Súde *common law* uvedený postup súdov ekvity považovali za protiprávny, ale otvorenej konfrontácii medzi obidvoma sústavami súdov sa pomerne dlhý čas podarilo zabrániť. To sa malo zmeniť počas funkčného obdobia lorda kancelára Thomasa Egertona, lorda Ellesmerea, keď sa predsedom Súdu kráľovskej lavice (*Lord Chief Justice of England*) v roku 1613 stal jeden z najvýznamnejších právnikov *common law* sir Edward Coke. Coke bol pripravený skončiť so zasahovaním Súdu lorda kancelára do konaní skončených právoplatným rozsudkom súdov *common law*.

Predzvestou otvorenej konfrontácie bolo rozhodnutie Súdu šachovej siene (*Court of Exchequer*) ako jedeného z troch ústredných súdov *common law* v roku 1598 vo veci *Finch proti Throgmorton*, v ktorom súd na svojom plenárnom zasadnutí zloženom zo všetkých sudcov súdu judikoval, že Súd lorda kancelára nemôže znovu preskúmať skutočnosti, ktorých sa týkal rozsudok súdu *common law*, keďže toto by mohlo byť považované za druh odvolania, ktoré *common law* neprípúšťa. Samotná konfrontácia nastala na Súde bežných žalôb (*Court of Common Pleas*) v prípade *Courtney proti Glanville and Allen* (1613 - 1614).¹⁵⁹ V tomto spore sa Francis Courtney snažil vyhnúť zaplateniu zabezpečovacích dlhopisov, ktoré boli, ako bolo vtedy bežné, vystavené na dvojnásobok hodnoty zmluvného plnenia a ktoré predstavovali v tom čase bežný právny prostriedok na zabezpečenie riadneho a včasného plnenia zo zmluvy. V prípade riadneho plnenia mali

¹⁵⁷ *Cook proti Fountain* (Ch. 1676).

¹⁵⁸ BRYSON, W. *Cases Concerning Equity and the Courts of Equity 1550 - 1660. Zväzok 1*. Londýn : Selden Society, 2001, s. xlv.

¹⁵⁹ *Courtney proti Glanville*, Croke Jacobus 343 (K. B. 1615).

byť dlhopisy odovzdané naspäť vystaviteľovi, ktorý ich väčšinou následne zničil. Samotná zmluva, na základe ktorej Courtney vystavil uvedené dlhopisy, bola uzavretá s pochybným londýnskym klenotníkom Richardom Glanvilloom a jej predmetom bol predaj a kúpa diamantu. Glanville však v skutočnosti Courtneymu predal namiesto diamantu topás. Ešte počas preskúmania rozhodnutia (*cez writ of error*), ale už po vydaní rozsudku na Súde bežných žalôb v neprospech Courtneyho na základe falošnej svedeckej výpovede Glanvillovho agenta, sa Courtney obrátil na Súd lorda kancelára so žalobou, aby zrušil jeho povinnosť splatiť vystavené dlhopisy. Lord kancelár Ellesmere súhlasil s poukazom na to, že podvod bráni ich zaplateniu (*fraud was a bar to recovery*), a keď Glanville odmietol odpovedať na *subpoenu* vystavenú Súdom lorda kancelára, prikázal lord kancelár Glanvilla uväzniť.

Coke na základe *writ of habeas corpus*, ktorý dodnes umožňuje súdu *common law* preskúmať oprávnenosť zadržovania určitej osoby, dal Glanvilla predviesť pred svoj súd. Pri skúmaní oprávnenosti zadržania Coke uviedol, že Courtney mal uplatniť svoje práva v ekvite pred alebo počas konania na Súde bežných žalôb, ale vlastnou vinou tak neučinil. Keďže právo praje bdelym a navyše podľa Coka bolo v Anglicku ustálené, že rozsudky ústredných súdov sú konečné a záväzné, Coke nariadil Glanvilla prepustiť. Ak by súdy *common law* mali postupovať obdobne aj v iných prípadoch, lord kancelár by prišiel o hlavný spôsob, ako si vynútiť plnenie povinností uložených v rozsudkoch svojho súdu. V nasledujúcom prípade *Bromage proti Gunning* (1615)¹⁶⁰ Súd Kráľovskej lavice judikoval, že má výlučnú právomoc rozhodovať o zmluvách vyhotovených s pečaťou (*covenants under seal*) a zakázal prostredníctvom *writ of prohibition* Súdu lorda kancelára v prípadoch takýchto zmlúv, ktorých predmetom boli pozemky, ukladať akýmkoľvek stranám komisiívne povinnosti (*specific performance*).

Lord kancelár Ellesmere reagoval na Coka rozhodnutím v prípade grófa z Oxfordu (1615),¹⁶¹ ktorý viedol k intervencii Koruny. Podstata sporu spočívala v tom, že predstavený jedného z kolégií Cambridgeskej univerzity predal určité pozemky vo vlastníctve kolégia kráľovnej Alžbete I., ktorá ich neskôr zase ďalej previedla, až sa sériou scudzení dostali do vlastníctva Edwarda de Vereho, grófa z Oxfordu. Zákon o cirkevných prenájnoch z roku 1517¹⁶² zakazoval, okrem iného, predstaveným kolégií scudzovať pôdu inak ako dočasne na obdobie 21 rokov alebo na obdobie troch životov konkrétne určených osôb pod sankciou neplatnosti. Kontrahujúce strany si ustanovení tohto zákona boli vedomé, ale predpokladali, že udelenie pôdy Korunou zhojilo akékoľvek vady vlastníckeho titulu k pozemkom. Neskorší predstavený daného kolégia, Barnabas Gooch, však považoval uvedený

¹⁶⁰ *Bromage proti Gunning*, 1 Rolle 368 (K. B. 1615).

¹⁶¹ *Earl of Oxford's case* (1615) 21 ER 485.

¹⁶² *Ecclesiastical Leases Act 1571* (13 Eliz c 10).

úkon za neplatný a pôdu prenajal tretej osobe, istému Johnovi Smithovi. Na Súde kráľovskej lavice Coke rozhodol, že prvé scudzenie pôdy bolo naozaj neplatné a Smith mal teda právo ostať v užívaní pôdy. Keď sa Henry, nový gróf z Oxfordu (syn pôvodného grófa, ktorý v roku 1604 zomrel) obrátil na Súd lorda kancelára, ten vydal proti Goochovi a Smithovi *subpoenu* aby sa dostavili pred súd. Keď tak odmietli urobiť s poukazom na to, že žaloba (*bill*) grófa z Oxfordu je neplatná, lord kancelár Ellesmere ich prikázal uväzniť.

Ellesmere prípad grófa z Oxfordu využil na vymedzenie ekvity a úlohy lorda kancelára. Podľa Ellesmere je úlohou kancelára naprávať svedomie ľudí pre podvody, zrady dôvery, protiprávnosti a nátlak, nech sú akéhokoľvek druhu, ako aj zjemniť a zmäkčiť tvrdosť práva, ktoré je nazvané *summum ius*.¹⁶³ Ak je rozsudok súdu *common law* získaný na základe nátlaku, protiprávnosti a zlého svedomia strán, kancelár vykonaniu rozsudku zamedzí a zmarí, a to nie pre chybu alebo vadu v rozsudku, ale pre zlé svedomie strán.¹⁶⁴ Dôvodom prečo podľa Ellesmera existuje Súd lorda kancelára, je skutočnosť, že činy ľudí sú také rozličné a nekonečné, že je nemožné vytvoriť všeobecný zákon, ktorý by vhodne postihoval každý takýto čin a nezlyhal by za určitých okolností.¹⁶⁵ Obidva súdy sa tak opätovne dostali do patovej pozície, ale v tomto prípade sa Ellesmere obrátil priamo na panovníka Jakuba I. Ten zohľadňujúc stanovisko sira Francisa Bacona (zastávajúceho úrad *Attorney General for England and Wales*, t. j. najvyššieho právneho zástupcu Koruny v Anglicku a Walese) vydal v mene Koruny 14. júla 1616 rozhodnutie, v ktorom uznal dovtedajšiu ustálenú prax Súdu lorda kancelára bez ohľadu na štádium konania pred súdmi *common law*. Bacon následne vo svojom stanovisku uviedol, že v prípade konfliktu *common law* a práva ekvity má právo ekvity prednosť. Ellesmere krátko po tomto prípade umrel a Coke bol pre konflikt s panovníkom odstránený zo svojho úradu, ale uvedené rozhodnutie malo zásadný význam pre neskorší vývoj anglosaského práva. Pravidlo o prednosti ekvity pred *common law*, dokonca, prežilo samotné súdy *common law* a ekvity, ktoré boli v Anglicku a Walese zlúčené do jednotnej sústavy v rokoch 1873 - 1875, keďže

¹⁶³ „*The Office of the Chancellor is to correct Men's consciences for Frauds, Breach of Trusts, Wrongs and oppressions, of what Nature soever they be, and to soften and mollify the Extremity of the Law, which is called summum jus.*“

¹⁶⁴ „...when a Judgment is obtained by Oppression, Wrong and a hard Conscience, the Chancellor will frustrate and set it aside, not for any error or Defect in the Judgment, but for the hard Conscience of the Party.“

¹⁶⁵ „*The Cause why there is Chancery is, for that Mens Actions are so divers and infinite, That it is impossible to make any general Law which may aptly meet with every particular Act, and not fail in some Circumstances.*“

samotné *common law* a ekvita ako odvetvia anglického krajinského práva ostali napriek zrušeniu osobitných súdov zachované.¹⁶⁶

2.2.3 Konziliárne súdy ako vedľajšie súdy ekvity

Vývoj Súdu lorda kancelára počas vlády Tudorovcov bol sprevádzaný aj rozširovaním tzv. konziliárnej jurisdikcie. Išlo o reziduálnu jurisdikciu kráľovskej rady, ktorá jej ostala po tom, ako Súd lorda kancelára začal zasadať ako osobitný tribunál. Kvôli reziduálnej povahe jurisdikcie je preto len veľmi ťažké logicky vymedziť jej obsah, ktorý zahŕňal tak civilné, ako aj trestné spory. Rada mohla intervenovať v prípadoch zneužitia mocenského postavenia jednej zo strán sporu či nátlaku a aj prejednať všetky trestné činy okrem zločinov.¹⁶⁷ Procesne rada postupovala obdobne ako Súd lorda kancelára a poskytovala právne prostriedky ochrany ekvity, t. j. nedostupné na bežných súdoch *common law*. Rada však napriek tomu nikdy nebola označovaná na rozdiel od Súdu lorda kancelára za súd svedomia (*court of conscience*). Neformálnosť konania pred Radou bola, samozrejme, atraktívna pre žalobcov, ktorých aj menšie procesné pochybenie mohlo mať fatálne dôsledky pre úspech v spore na súdoch *common law*, ale mala aj svoje negatívnejšie stránky. Prítomnosť procesných strán osobne alebo prostredníctvom právneho zástupcu pred radou, ktorá sa často schádzala na odlišných miestach, bola vynúiteľná pod hrozbou uloženia vysokých pokút. Rada vydávala zákazy (*injunctions*) zakazujúce procesným stranám pokračovať v konaniach pred súdmi *common law*, na čo súdy *common law* od začiatku 16. storočia reagovali pripustením žalôb na náhradu škody za začatie konania pred Radou, a to najmä v prípadoch, ak súdny príkaz (*subpoena*) prikazoval strane dostaviť sa pred konkrétnych členov rady.¹⁶⁸ Pokus o zrušenie týchto mimoriadnych foriem konania na začiatku vlády Henricha VIII. však bol neúspešný.

Najznámejší konziliárny súd vôbec - Súd hviezdnej siene (lat. *camera stellata*, angl. *Court of Star Chamber*), bol spočiatku skôr označením miesta zasadania Rady ako samostatnej inštitúcie. Ak sa kráľ nachádzal mimo Westminsterského paláca, časť Rady sprevádzala panovníka (*Council attendant*), ale časť Rady ostala v paláci na vybavovanie súdnych a administratívnych záležitostí. Práve táto časť Rady sa obyčajne schádzala v miestnosti, ktorej strop bol vyzdobený zlatými hviezdami na azúrovomodrom podklade, čo dalo názov samotnému súdu. Súdu hviezdnej siene predsedal formálne prezident Rady (*President of the Council*), ale fakticky lord kancelár. Väčšinu členov Rady netvorili právnici, ale vo väčšine prípadov sa jej

¹⁶⁶ Článok 25 *Judicature Act 1873*.

¹⁶⁷ BAKER, J. H. *The Oxford History of the Laws of England. Volume VI. 1483 - 1558*. Oxford: Oxford University Press, 2003, s. 191.

¹⁶⁸ Tamže, s. 192.